

Proč byli uneseni?

Vzdělávací cíl: Žáci pomocí analýzy rozhlasových a textových dokumentů sestaví příběh únosu československých občanů a určují příčiny únosu.

Klíčová slova: střetávání západního a východního bloku, propaganda, příčiny a důsledky, tvoříme

Práce s jednotlivými slidy:

Poznámky:

1 POSLECH NAHRÁVEK A ZKOUMÁNÍ DALŠÍCH PRAMENŮ (5 min.)

Poslouchání zvukových záznamů a prohlížení galerie s fotografiemi a mapou.

Žáci se snaží zorientovat v příběhu. Pomocí dobové mapky by si měli vytvořit rámcovou představu o průběhu cesty unesených československých občanů. Prostřednictvím fotografií s dobovými popisky si ujasňují návaznost událostí. Žáci by měli postřehnout, že se unesení vraceli ve dvou skupinách. První se vrátila 1. 7. 1983 a druhá až 23. 6. 1984. Učitel směřuje pozornost žáků k tomu, proč se muži dostali domů s takovým zpožděním.

2 KONTEXTUALIZACE ZVUKOVÝCH NAHRÁVEK (10 min.)

Zkoumání galerie s faksimile dobových novinových článků. Možnost přehrát si znovu zvukové záznamy.

Ve faksimile novinových článků jsou vyznačeny klíčové pasáže s detailnějšími informacemi o průběhu celé kauzy. Žáci by na základě jejich četby měli porozumět časovému posloupenosti mezi jednotlivými událostmi a doplnit mezery v příběhu: Co Čechoslováci dělali v Angole? Kdo je unesl a proč? Proč se o organizaci Unita hovoří jako o „kontrarevolucionářích“? Jak se v článcích prezentuje role KSČ?

Práce s ideologicky zatíženým texty může učitel prozradit, nakolik jsou jeho žáci schopni zaujmout kritický odstup od pramene.

Učitel může doplnit informace o dekolonizaci Angoly: Portugalsko se dlouho bránilo dekolonizaci, po 14 letech guerillové války získala Angola v roce 1975 nezávislost, k moci se dostala Národní fronta pro osvobození Angoly (MPLA) podporovaná Sověty, UNITA podporovaná USA se snažila situaci zvrátit, vypukla občanská válka, v níž zahynulo přes 500 tisíc lidí. Dnes má Angola téměř 30 milionů obyvatel.

Dále může vyučující doplnit informace o vztazích ČSSR a Angoly: Československo předpokládalo ekonomický rozvoj Angoly, což měli podpořit naši experti. Předpoklad zkomplikovala občanská válka. ČSSR dodávala potravinovou a zdravotní pomoc, ale zároveň i zbraně. Vyvážela se nákladní auta Tatra. Kvůli válce však výměna nebyla pro ČSSR výhodná, Angola nebyla schopná za dodávky platit a zadlužovala se.

3 ŘAZENÍ PRAMENŮ A VYPRÁVĚNÍ PŘÍBĚHU (15 min.)

Žáci řadí tři nahrávky a jednu fotografii dle časové posloupnosti. V textových polích pod jednotlivými prameny popisují dílčí fáze příběhu unesených.

Pokud mají žáci potíže s určením návazností, může je učitel upozornit, že cvičení obsahuje dataci zdrojů (fotografie na prvním slidu, zvukové záznamy na druhém). První dle časové posloupnosti je Oznámení o zadržení československých občanů v Angole, v němž rozhlas informuje o únosu. Následuje fotografie návratu první skupiny unesených z pražského letiště, pak rozhovor 111 dnů – návrat našich spoluobčanů zadržovaných

UNITOU v Angole a konečně reportáž z návratu druhé skupiny Do vlasti se vrátila skupina zbylých 20 občanů zadržovaných organizací UNITA.

4 INTERPRETACE PRAMENŮ (10 min.)

Žáci na základě předchozí analýzy pramenů odpovídají do textového pole na rámcovou otázku: ? Proč byli uneseni?

V rámci předchozího slidu si žáci uvědomili posloupnost událostí. Vnímají příběh unesených v širších souvislostech, a mohou se tak zaměřit na určení příčin únosu. Mohou zmínit studenou válku. Mocenský tlak SSSR a USA na Angolu vedl k soupeření místních politických skupin, do něhož se „zapletla“ skupina československých odborníků. Proamericky zaměřená UNITA unesla Čechoslováky, aby posílila svou mocenskou pozici v rámci občanské války. Příčinu lze spojit i se začleněním Československa do východního bloku, jehož zahraniční politiku určoval SSSR. Československo tak v Angole nesledovalo jen vlastní zájmy (zdroj nerostných surovin, exkluzivní spolupráce s konkrétní africkou zemí, trh pro československé výrobky), ale hájilo též širší zájmy celého bloku. Únos byl důsledkem toho, že se Sovětský svaz snažil dekolonizované africké země začlenit do vlastního mocenského bloku.

Další možnosti zapojení do výuky:

Učitel může téma únosu a občanské války v Angole využít k reflexi současných problémů Afriky (migrace). Žáci si mohou uvědomit hlubší historické příčiny nestability regionu. Obdobný aktualizací potenciál nabízí srovnání násilné akce organizace UNITA se současným terorismem.

Bližší informace o situaci v Angole a osudech unesených Čechoslováků nabízí krátká reportáž z pořadu [Slavné dny](#). Podrobný popis vztahů Angoly a ČSSR včetně průběhu únosu naleznete v knize Jana Klímy *Dějiny Angoly* (2019).